

ภาวะผู้นำทางการเมืองในยุคโควิด-19

Political Leadership in the Covid-19 era

ไชยะ เทพา

Chaiya Thepha

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Faculty of Humanities and Social Science, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

E-mail: yapolsci@hotmail.co.th

Received May 19, 2021; Revised July 5, 2021; Accepted September 30, 2021

บทคัดย่อ

ยุคปัจจุบันรัฐบาลของหลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งผู้นำประเทศต้องบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ด้วยความยุ่งยาก และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการดำเนินการที่หลากหลายและเกี่ยวพันกันอย่างสูงยิ่ง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้การบริหารประเทศมีตัวแปรที่ซับซ้อนกว่าเดิม โดยการบริหารสถานการณ์เช่นนี้ผู้นำประเทศจึงต้องมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่สูงในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคยุคโควิด-19 หรือยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่สังคมไทยต้องเผชิญในครั้งนี้นักกลุ่มผู้นำทางการเมืองทุกระดับที่มีหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาของประเทศจะต้องมีความเป็นผู้นำที่สูง นั่นคือ สร้างศรัทธา กล้าหาญ ทันเวลา หาดความรู้ และอดทน เพื่อให้สามารถนำพาประเทศหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรค ซึ่งภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ ได้แก่ เป็นผู้มีพลังกายและพลังจิตที่เข้มแข็ง รู้จุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำประเทศ มีความกระตือรือร้น (enthusiasm) มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Human Relation Skill) หรือมีความเป็นมิตรและมีความรัก มีบุคลิกความน่าเชื่อถือ (integrity) หรือมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีสมรรถนะ (Competency) เป็นครูที่ดี สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น มีทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ (technical skill) มีความชาญฉลาดในทางการเมือง (political acumen) ซึ่งเป็นภาวะผู้นำทางการเมืองที่ผู้นำทางการเมืองพึงมีเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้นำทางการเมือง; ยุคโควิด-19

Abstract

Nowadays, governments of many countries around the world are facing the problem of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic, which the country's leaders have to manage this epidemic situation with difficulty. And there are various and highly interrelated factors involved in decision-making. Both economic, social and political, making the country's administration have more complicated variables. By managing this situation, the country's leaders must have high political leadership in making decisions to solve problems. This article aimed to study desirable political leadership in the era of the COVID-19 or the epidemic era of coronavirus disease 2019 (COVID-19). It was found that in the epidemic situation that Thai society has to face this time, political leaders at all levels have a direct responsibility to solve the country's problems. There must be a high level of leadership, that is, building faith, courage, timeliness, knowledge, and patience in order to lead the country out of the epidemic crisis. To be able to lead the country out of the epidemic crisis. The desired political leadership is strong physical and mental strength, know the purpose and direction to lead the country, enthusiasm, human relation skill or friendly and loving, integrity or have leadership traits, have the courage to make decisions, competency, be a good teacher, build faith and confidence, technical skills, and political acumen. Which is the political leadership that political leaders should have in the face of crises.

Keywords: Leadership; Political Leader; COVID-19

บทนำ

“ยุคโควิด-19 หรือยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นยุคแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อโรคชนิดใหม่ ที่ทางการแพทย์ของโลกยังไม่มียารักษา หรือมีวัคซีนป้องกันได้ สาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งเริ่มระบาดครั้งแรกในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ที่นครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน และค่อย ๆ แพร่ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ ของโลก การแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าวได้นำไปสู่ผลกระทบต่อกิจกรรมของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และนำมาซึ่งแนวการดำเนินชีวิตแบบปกติใหม่ (New normal) สำหรับประเทศไทยเอง การระบาดทั่วของโควิด-19 เริ่มตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 และมีการระบาดเป็นระยะ ๆ จากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การแข่งขันมวยไทย ณ สนามมวยลุมพินี ต่อมาพบการระบาดในจังหวัดสมุทรสาคร สาเหตุอาจมาจากแรงงานต่างด้าวที่มีการลักลอบพาเข้าประเทศ การระบาดจากสถาบันกวดวิชาของหอการค้าและนราธิวาส และการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นี้ได้ส่งผลกระทบมายังการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยหน้าที่ในการรับมือกับปัญหานี้โดยตรง

ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือกลุ่มผู้นำทางการเมืองที่เป็นส่วนรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการใช้อำนาจรัฐเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้นให้ประชาชนมีชีวิตที่ปลอดภัยจากโรคระบาดดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้นำทางการเมืองในที่นี่มิได้หมายถึงรัฐบาลเพียงกลุ่มเดียวแต่ยังคงหมายถึงนักการเมืองทุกฝ่ายทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองในการนำพาประเทศให้ปลอดภัยจากปัญหาโรคระบาด ภาวะผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่นักการเมืองพึงจำเป็นต้องมี โดยเฉพาะในยุคที่มีวิกฤตการณ์โรคระบาดครั้งยิ่งใหญ่นี้ โดยคำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึงความสามารถของบุคคลในใช้อิทธิพลนำพาผู้ติดตามหรือสมาชิกดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเนื่องจากนักการเมืองเป็นกลุ่มที่เข้าไปใช้อำนาจรัฐในการดำเนินกิจการของประเทศจึงส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ต้องมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่จะต้องใช้ความสามารถในทางการเมืองขับเคลื่อนนโยบายของประเทศให้ประสบความสำเร็จต่อไป

จากข้างต้นจึงเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางการเมืองเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำทางการเมืองทุกระดับที่จำเป็นต้องมีเพื่อนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายหรือสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ของโรคระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเป็นการกล่าวถึงลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงมีในยุควิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือยุคโควิด-19 ที่กำลังเกิดผลกระทบอย่างยิ่งในสังคมไทยอยู่ ณ ขณะนี้ (พฤษภาคม พ.ศ. 2564)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโควิด-19 หรือยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการนำเสนอเนื้อหาในบทความแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) ภาวะผู้นำทางการเมือง 3) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย และ 4) ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโควิด-19 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งอธิบายภาวะผู้นำในช่วงสถานการณ์วิกฤตเนื่องจากในช่วงสภาวะการณ์ในปัจจุบันนี้การกำหนดนโยบายหรือการพาประเทศพ้นวิกฤตเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องกระทำซึ่งจากการศึกษานัยยะความหมายของผู้นำนั้นอธิบายได้ว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการผลักดันเป้าหมายของงานต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ดังต่อไปนี้

เนตรพัฒนา ยาวีราช (2556) ให้ความหมายไว้ว่า “บุคคลมีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำให้บุคคลไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก หรือสั่งการ บังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ศิลปะในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้รับ

มอบหมายให้สำเร็จความความเต็มใจ” เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และ Hemphill & Coons (อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550) ให้ความหมายไว้ว่า “พฤติกรรมของบุคคลในกรกำกับกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกัน”

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552) ให้ความหมายว่า “ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ หรือหมายถึงรูปแบบของอิทธิพลระหว่างบุคคล” ธีรยุทธ เอกนราจินดาวัฒน์ (ม.ป.ป.) “ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในการบริหารงานอย่างมีศิลปะทั้งการบอกและชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยการเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในการถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการในการจูงใจและปฏิสัมพันธ์ให้ทุกคนในองค์การเข้าใจวิสัยทัศน์ขององค์การเพื่อให้องค์การสามารถดำเนินกิจกรรมได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้”

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นภาวะผู้นำสรุปความหมายได้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้อิทธิพลเพื่อโน้มน้าวจูงใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามประสงค์ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน

นอกจากนี้ อดันต์ บุญสนอง (2553) เห็นว่าความเป็นผู้นำมักจะเกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นของกระบวนการกระทำในหลายสิ่งหลายอย่างที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งรูปแบบและวิธีการนำของผู้นำอาจจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเทคนิค วิธีการและศิลปะของผู้นำ ที่จะใช้พลังความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในงาน ออกมาประยุกต์เพื่อเชื่อมโยงองค์ประกอบในแต่ละด้านให้สมบูรณ์ การนำหรือชักนำเป็นหน้าที่สำคัญของผู้นำองค์การ โดยเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการชักจูงบุคคลอื่นให้ทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งต้องอาศัย “ภาวะผู้นำ” ของผู้นำและผู้บริหารที่จะเข้ามาช่วยดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ดังจะเห็นได้ว่าในองค์การส่วนมากให้ความสำคัญกับผู้นำและการมีภาวะผู้นำ เพราะว่าผู้นำจะเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของทรัพยากรทั้งหลายภายในองค์การ ทั้งนี้เพราะผู้นำจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวางแผน กำหนดเป้าหมายและขับเคลื่อนชี้แนะ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การนั้น

องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำที่จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของทรัพยากรและเพื่อให้พ้นจากวิกฤติที่เกิดขึ้นนั้น คุณสมบัติสำคัญของผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามได้นั้นจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ซึ่ง ฌองส์ ลินส์ว็ลล์ (2550) ศึกษาคุณสมบัติที่ผู้นำพึงมี สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พลังกายและพลังประสาท ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็งเหนือคนอื่นนั่นคือมีความอดทนสูง และสมบูรณ์อย่างยิ่งทั้งทางกายและใจมากกว่าคนธรรมดาเพื่อรับแรงกดดันต่าง ๆ

2. วัตถุประสงค์หมายและแนวทางที่จะนำประเทศ การมีจุดมุ่งหมายและแนวทางสำคัญ ๆ ของการบริหารประเทศ ผู้นำควรจะรู้ว่าเขาควรจะมีนโยบายอย่างไร ควรจะทำอะไรให้เสร็จก่อนเสร็จหลัง และจะสามารถพาประเทศให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างไร

3. ความกระตือรือร้น (enthusiasm) นอกจากผู้นำจะต้องมีเป้าหมายและแนวทางที่แน่นอนแล้ว จะต้องมีความแข็งขันที่จะให้แผนการบรรลุผลขึ้นมา ต้องเต็มไปด้วยความหวังและกำลังใจที่จำบากบั่นเอาชนะอุปสรรค และรู้สึกสนุกที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ซึ่งรวม ๆ เรียกว่า ความกระตือรือร้น (enthusiasm)

4. ความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำควรจะทำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้ใจ นอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้วเขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตาม ให้ความรักใคร่สนิทสนม

5. ความน่าเชื่อถือ (integrity) ผู้ที่เป็นผู้ตามจะต้องมีความรู้สึกไว้วางใจผู้นำของตน พวกเขาต้องการความเชื่อมั่นว่าผลประโยชน์ของพวกเขาจะปลอดภัยภายใต้การดำเนินงานของผู้นำ นั่นคือพวกเขาจะต้องเชื่อว่าผู้นำจะไม่ทรยศหลอกลวง ไม่ทอดทิ้งผู้ตามก่อนงานจะสำเร็จ ไม่มีพฤติกรรมที่เสื่อมเสียกล่าวโดยย่อคือผู้ตามจะต้องรู้สึกว่าผู้นำนั้น “ไว้วางใจได้” และเป็นคน “สัญญาอะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จ”

6. ความกล้าตัดสินใจ ผู้นำอาจต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับความอยู่รอดของชาติ ความสงบสุขของสังคม ความก้าวหน้าหรือล่าช้าทางเศรษฐกิจ และในแต่ละปัญหาเหล่านี้ อาจจะมีทางออกหลายทาง ผู้นำจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเอาทางใดทางหนึ่ง ซึ่งบางครั้งอาจต้องใช้ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะซึ่งอาจจะมีทั้งเพียงพอและไม่เพียงพอ ผู้นำจะต้องตัดสินใจทันที ด้วยเหตุนี้เองผู้นำจะต้องกล้าตัดสินใจและการตัดสินใจโดยใช้วิจารณญาณที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญมาก

7. สถิติปัญญาความรอบรู้ ผู้นำควรเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ กว้างขวางคนสามัญทั่วไป ซึ่งความเฉลียวฉลาดรอบรู้หมายถึงความสามารถที่จะมองเห็นปัญหา มองเห็นสาเหตุและวิธีแก้ หมายถึง ความสามารถที่จะเอาประสบการณ์ในอดีตมาใช้เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

8. การเป็นครูที่ดี ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นครูที่ดี เพราะในฐานะผู้นำเขาอาจจะต้องสามารถชี้แนวทางที่ควรดำเนิน เหตุผลหรือความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขวิธีการบางอย่าง ซึ่งผู้ตามอาจจะไม่มีความคิดมาก่อนหรือไม่เข้าใจ ผู้นำจะต้องสามารถถ่ายทอดความคิดชักจูงให้ผู้ตามคล้อยตามเพื่อให้ทำงานสำเร็จ เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องมีความสามารถอธิบายวิธีการจุดมุ่งหมาย และเหตุผลในการดำเนินการให้ลูกน้องเข้าใจให้ได้ รวมทั้งการรู้จักที่จะมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำด้วย

9. ศรัทธาและความเชื่อมั่น การทำงานบริหารประเทศนั้น บางครั้งกลุ่มผู้ทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองอาจจะรู้สึกเบื่อหน่ายเฉื่อยชา ผู้นำจะต้องสามารถกระตุ้นให้เกิดความกระฉับกระเฉง มีความกระตือรือร้นเป็นระยะ ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกกว้างงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นสิ่งที่มีความคุณค่า คุ่มค่า กับการลงแรง ผู้นำจะต้องสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตาม

10. ทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ (technical skill) ผู้นำแต่ละคนไม่สามารถมีทักษะหรือความรู้ความเข้าใจในทุก ๆ ด้านได้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้นำไม่ต้องทำทุกอย่าง รู้ทุกอย่าง เพราะสามารถหาคนอื่นมาช่วยงาน อย่างไรก็ตาม ใดๆ ก็ดี จะช่วยได้มากถ้าผู้นำมีความรู้ความชำนาญ หรือที่เรียกว่า ทักษะ (skill) ด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เพราะจะทำให้สามารถตัดสินใจในเรื่องนั้นได้ดีเป็นพิเศษ

นอกจากนี้แนวคิดของ เนตรพัฒน์ ยาวีราช (2556) ยังเห็นว่าคุณสมบัติของผู้นำที่พึงมี ได้แก่ “ด้านอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ด้านการยอมรับ (Acceptance) ด้านสมรรถนะมีขีดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จเหนือผู้อื่น (Competency) ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Human Relation Skill)” ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่กล่าวมา

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำไม่ว่าจะเป็นผู้นำภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคการเมืองก็ตาม จำเป็นที่จะต้องมีความคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ จึงจะสามารถสร้างความเชื่อมั่น เชื่อถือให้ผู้ตามยินยอม และยินดีที่จะปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของงานที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือภาวะความเป็นผู้นำ หรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำมีความเป็นพลวัต (Dynamic) สามารถพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นกับทุก ๆ คนได้ซึ่งในบริบทของการพัฒนาประเทศให้รอดพ้นวิกฤตินั้นผู้นำต้องมีความคุณสมบัติและภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะต้องเป็นซึ่งการบริหารกิจการทางการเมืองซึ่งการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่เข้ามาอยู่รวมกันเป็นรัฐ เป็นเรื่องของอำนาจอธิปไตย การบริหาร และการรักษาอำนาจทางการเมืองนั้นไว้โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านเพราะฉะนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารประเทศนั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางการเมือง ความหมายของภาวะผู้นำทางการเมืองอธิบายได้ดังนี้

ภาวะผู้นำทางการเมือง (Political Leadership)

จากที่ได้กล่าวถึงแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำมาแล้วทั้งความหมาย และคุณสมบัติ ในที่นี้จะกล่าวถึงภาวะผู้ทำทางการเมืองหรือความเป็นผู้นำทางการเมือง ซึ่งก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าการเมือง (politics) เป็นประการแรก โดย ลิซิต ธีรเวคิน (2553) กล่าวว่า การเมือง “เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เพื่ออำนาจอันได้แก่อำนาจอธิปไตยเพื่อจะใช้อำนาจนั้นวางนโยบาย และใช้ทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ” ส่วน ฌองค็อง ลินส์ว็ลด์ (2550) กล่าวว่า “คำว่าการเมือง (politics) นั้นเราอาจจะให้คำนิยามว่า คือการต่อสู้ช่วงชิง การใช้ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง เพราะฉะนั้นการที่คน ๆ หนึ่งสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็หมายความว่า เขากำลังต่อสู้ช่วงชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่างกฎหมาย หรือลงมติเลือกใครเป็นนายกรัฐมนตรี เขาก็กำลังใช้อำนาจทางการเมือง และเมื่อหมดวาระการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเขาได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกก็เป็นความพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง” และ ไชยะ เทพา (2557) กล่าวว่า “การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ในรัฐที่จะแสดงออกในเรื่องการแสวงหาอำนาจรัฐ และกระบวนการทางการเมืองอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน เช่น การตัดสินใจในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าสู่สังคม การต่อรองผลประโยชน์ เป็นต้น” ซึ่งคำว่าอำนาจทางการเมือง ฌรงค์ ลินสวัสดิ์ (2550) เห็นว่า “คืออำนาจในการกำหนดนโยบาย อำนาจในการกำหนดตัวคนที่จะช่วยบริหารประเทศ และอำนาจในการบริหารประเทศตามนโยบายที่วางไว้” นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (2548) ได้กล่าวถึงจุดหมายของงานการเมืองว่า “การที่จะบริหารกิจการหรือปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขให้ประชาชนกินดีอยู่ดี ต้องมองให้ลึกไกลไปอีกว่าธรรมดาชีวิตของคนเราก็ดี สังคมก็ดีนั่น มีจุดหมายของมันเองอยู่แล้ว คือชีวิตต้องการความเจริญงอกงาม ความเป็นสุข หรือการที่ชีวิตนั้นจะต้องพัฒนาให้ดีขึ้นยิ่ง ๆ ขึ้นไป สังคมก็เช่นเดียวกันย่อมมีจุดหมายที่จะสร้างสรรค์ เช่น อารยธรรมที่เจริญก้าวหน้า เป็นต้น ดังนั้น จุดมุ่งหมายของงานการเมืองจะต้องสร้างสภาพที่เอื้อที่จะช่วยให้ชีวิตและสังคมพัฒนาไปสู่จุดหมายของมัน” ดังนั้น การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่เข้ามาอยู่รวมกันเป็นรัฐ การเมืองจึงเป็นเรื่องของอำนาจรัฐทั้งการได้มา การบริหาร และการรักษาอำนาจทางการเมืองนั้นไว้

เมื่อเข้าใจคำว่าการเมืองแล้วจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าผู้นำทางการเมือง ซึ่งคำว่าผู้นำทางการเมือง (Political Leader) ฌรงค์ ลินสวัสดิ์ (2550) กล่าวว่า “ผู้นำทางการเมืองก็คือผู้ทำที่มีอำนาจทางการเมือง (political power) อำนาจทางการเมืองก็คือ อำนาจในการกำหนดนโยบายของประเทศ และอำนาจในการกำหนดตัวคนที่จะช่วยบริหารประเทศ เช่น ตั้งรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ และอำนาจในการที่จะบริหารประเทศตามนโยบายที่วางไว้”

จากข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองหมายถึง ผู้นำที่สามารถเข้าถึง ครอบครอง อำนาจรัฐ และใช้อำนาจนั้นในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งที่เป็นฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ ส่วนคำว่าภาวะผู้นำทางการเมือง (Political Leadership) จึงหมายถึงความสามารถของผู้นำทางการเมืองที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ ให้ประชาชน ข้าราชการ หรือผู้ใต้อำนาจรัฐกระทำหรือปฏิบัติในสิ่งที่ตนมุ่งหวังด้วยความเต็มใจ ใฝ่ใจ และเชื่อมั่นใจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชาติร่วมกัน

กล่าวได้ว่าผู้นำการเมืองคือผู้ที่สามารถเข้าสู่อำนาจรัฐตามแนวทางที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดเอาไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้นำทางการเมืองเหล่านั้นอาจไม่ได้มีความเป็นผู้นำหรือมีภาวะทางการเมืองทุกคน โดย ลิซิท ธีเรเวคิน (2550) กล่าวว่า ความแตกต่างของหัวหน้าฝ่ายบริหารในแง่ความเป็นผู้นำทางการเมือง ในแง่ความมุ่งมั่นทางการเมือง ในแง่การมีอุดมการณ์ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ ได้นำไปสู่ความแตกต่างของผู้นำในสหรัฐอเมริกา โดยมีศัพท์คำว่า ประธานาธิบดีที่แข็งแกร่ง (Strong President) กับประธานาธิบดีที่อ่อนแอ (Weak President) ประธานาธิบดีที่แข็งแกร่ง

คือประธานาธิบดีที่มีความเป็นผู้นำทางการเมือง กล้าที่จะนำสังคมและประเทศชาติในทิศทางที่ถูกต้อง กล้าที่จะออกกฎหมายแก้ปัญหาแม้จะเป็นนโยบายที่จะกระทบต่อความนิยมชมชอบทางการเมืองก็ตาม ซึ่งความเป็นผู้นำทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีตัวแปรต่อไปนี้

1. ผู้นำทางการเมืองผู้นั้นจะต้องมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำทางการเมือง การเข้ารับตำแหน่งโดยไม่เต็มใจ ไม่พร้อม ขาดความเชื่อมั่น ย่อมไม่สามารถจะเป็นผู้นำทางการเมืองได้ และในส่วนนี้รวมไปถึงผู้นำทางการเมืองที่มีคนเชื่อถือเบื้องหลังทำให้ขาดความกล้าหาญในการตัดสินใจ ในเบื้องต้น ผู้นำทางการเมืองที่จะมีความเป็นผู้นำทางการเมืองต้องมีความอิสระ มีความต้องการ และมีความกล้าหาญที่จะนำ

2. ผู้นำทางการเมืองต้องมีความชาญฉลาดในทางการเมือง (political acumen) การเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองมีมาก ผู้นำคนอื่นจะต้องมีความรู้ความสามารถในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง เริ่มตั้งแต่การมองคน การใช้คน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งมีกลุ่มต่าง ๆ และความสัมพันธ์กับผู้นำต่างประเทศ การขาดความรู้ความสามารถในส่วนนี้ย่อมทำให้ความเป็นผู้นำทางการเมืองด้อยลง

3. บุคลิกของผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นที่ยอมรับว่ามีลักษณะเป็นผู้นำ ถ้าภาษาอังกฤษเรียกว่ามี charisma คล้าย ๆ กับบารมีในภาษาไทย ผู้นำทางการเมืองที่ขาดบุคลิกความเป็นผู้นำย่อมยากที่จะมีความเชื่อมั่นและยากที่จะนำผู้อื่นได้

4. ผู้นำทางการเมืองต้องมีความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง และต้องสามารถใช้คนที่มีความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาทำงาน ผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการบริหารประเทศ ย่อมยากที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้

5. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความกล้าหาญ เด็ดขาดในการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักนิติธรรม กล้าเสี่ยงที่จะถูกตำหนิ มีหลักการที่แน่นอน มีศรัทธาต่อการทำสิ่งที่ถูกต้อง มีจริยธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเองหรือพรรคพวก ผู้นำที่ไม่กล้าตัดสินใจจะเป็นผู้นำไม่ได้ ผู้นำเช่นนี้เป็นเพียงผู้นำที่มีแต่ตำแหน่งแต่ไม่มีความเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองที่อิงแต่ตัวบทกฎหมายและการปฏิบัติในลักษณะงานประจำ คือผู้นำที่ไม่มีความเป็นผู้นำทางการเมือง เพราะการที่ต้องมีผู้นำทางการเมืองก็คือการต้องทำงานนอกเหนือจากที่กำหนดในกฎหมายหรือที่ปฏิบัติมาเป็นประจำ (routine)

จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้นำทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีตัวแปรที่สำคัญเป็นพลังผลักดัน กล่าวคือ จะต้องมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำทางการเมืองเพราะจะทำให้มีความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานทางการเมืองอย่างเต็มความสามารถ และต้องมีความชาญฉลาดในทางการเมือง เนื่องจากกิจกรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจำนวนมากซึ่งแต่ละกลุ่มต่างต้องการส่งเสริมและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองดังนั้นผู้นำทางการเมืองจะต้องสามารถประสานผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความ

กล้าหาญ บุคลิกเป็นที่ยอมรับ และมีความรู้ความสามารถในเชิงการบริหาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาแก่ประชาชน และสามารถนำพาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังกล่าวได้ว่าความเป็นผู้นำทางการเมืองหรือภาวะผู้นำทางการเมืองเป็นคนละส่วนกับตัวผู้นำทางการเมือง ซึ่งผู้นำทางการเมืองจะเกิดภาวะผู้นำทางการเมืองได้จะต้องมีปัจจัยดังกล่าวมาข้างนั้นนั้น ซึ่งประเทศไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีภาวะผู้นำทางการเมืองเนื่องจากเป็นผู้ต้องใช้อำนาจในการบริหารจัดการ และการจัดการทางการเมือง ออกระเบียบคำสั่งต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด และต้องบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อีกด้วย ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งสามารถอธิบายโดยสังเขปดังนี้

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย กลุ่มโรคติดต่อระหว่างประเทศ กองโรคติดต่อทั่วไป (กลุ่มโรคติดต่อระหว่างประเทศ กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2564) ได้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ในประเทศไทย

การติดเชื้อในช่วงแรกของประเทศไทยนั้นเป็นผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ แล้วจึงค่อย ๆ พบผู้ติดเชื้อชาวไทยในระยะเวลาดังกล่าว การระบาดในระลอกแรกนั้นอยู่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน 2563 สามารถควบคุมโรคได้ภายใน 2 เดือน โดยผู้ติดเชื้อที่พบหลังจากเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยเป็นผู้ติดเชื้อที่ได้รับการดูแลในสถานที่กักกันของรัฐ (State Quarantine) และไม่พบการติดเชื้อในประเทศเป็นเวลานานกว่า 100 วัน

ประเทศไทยเริ่มพบผู้ติดเชื้อที่ไม่ได้อยู่ในสถานที่กักกัน โดยมีประวัติเดินทางมาจากจังหวัดท่าซึ่เหล็ก ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งพบผู้ป่วยรายแรกในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2563 ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานสถานบันเทิง นอกจากนี้จากการเฝ้าระวังผู้ติดเชื้อที่ลักลอบเดินทาง เข้ามาจากช่องทางธรรมชาติและพบรายสุดท้ายเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ซึ่งต่อมายังคงมีการพบผู้ติดเชื้อที่เดินทางมาจากจังหวัดท่าซึ่เหล็กอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นการพบที่สถานกักกันแห่งรัฐและการตรวจพบเชื้อที่สหภาพพม่าแล้วถูกส่งตัวกลับมารักษาที่โรงพยาบาลในประเทศไทย

การระบาดระลอกใหม่ในประเทศไทย มีรูปแบบการระบาดแตกต่างจากการระบาดในระลอกแรก เป็นการระบาดในกลุ่มคนไทย เชื้อสายพันธุ์ใหม่คือ สายพันธุ์ G614 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่พบในสหภาพพม่า เมื่อเดือนธันวาคม 2563 ตรวจพบคนไทยติดเชื้อรายแรกและแพร่เชื้อจากตลาดกลางกุ้ง ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ ขายอาหารทะเล จังหวัดสมุทรสาคร ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว (สัญชาติ

เมียนมา) มีร่างกาย แข็งแรง ไม่มีอาการแสดง และพักอาศัยในสภาพแออัด โดยมีประชาชนจากหลายจังหวัดที่เดินทางมายัง ตลาดกลางกุ้งจึงทำให้เกิดการระบาดเป็นหลายกลุ่มใหญ่และเริ่มกระจายไปหลายจังหวัด เช่น นนทบุรี ระยอง ชลบุรี จันทบุรี เป็นต้น โดยเกิดในกลุ่มคนไทยที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร เล่นพนัน สังสรรค์ เทศกาลปีใหม่ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ติดเชื้อที่เป็นผู้สัมผัสกับผู้ติดเชื้อยืนยันรายก่อนหน้าทั้งที่สามารถระบุได้และ ระบุไม่ได้ซึ่งทำให้การแพร่กระจายของเชื้อเป็นไปอย่างรวดเร็ว

สำหรับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในกลุ่มผู้เดินทางที่เข้ามาประเทศไทย หลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้ออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 12) ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2563 และ (ฉบับที่ 13) ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2563 ซึ่งได้อนุญาตให้บุคคล 11 ประเภทเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร โดยต้องได้รับการกักกันตัว ในสถานที่กักกันที่กำหนดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 14 วัน หรือมีผู้ติดตามด้านการแพทย์และสาธารณสุข กำกับตลอดแผนการเดินทาง จากข้อมูลจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด 19 ที่ตรวจพบได้ในสถานที่กักกันของรัฐ ระหว่าง วันที่ 4 เมษายน 2563 – 14 มกราคม 2564 มีจำนวน 206,546 คน ใน 94 ประเทศ พบผู้ติดเชื้อ 1,629 ราย ใน 78 ประเทศ เสียชีวิต 2 ราย โดยพบผู้ป่วยเป็นชาวสัญชาติไทยมากที่สุด รองลงมาคือ อินเดีย อเมริกา อังกฤษ รัสเซีย ตามลำดับ 10

2. มาตรการทางสาธารณสุข

บุคลากรที่สำคัญในการควบคุมโรคในการระบาดระลอกแรก คืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่ง 1 คนดูแลบ้าน 10-15 หลังคาเรือน โดยครอบคลุมทุกหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นประมาณ 1 ล้านคนเศษ ซึ่งสามารถช่วยได้ถึงร้อยละ 90 ในงานควบคุมโรค นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ประมาณ 10,000 แห่ง มีบุคลากร 3-10 คน ครอบคลุมทุกอำเภอ ถือเป็นหน่วยงานสาธารณสุขที่สำคัญ ในการควบคุมโรค ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานของ อสม. นอกจากนี้ประชาชนไทยให้ความร่วมมือ กับรัฐบาลอย่างสูงทั้งในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล โดยล้างมือ สวมหน้ากากอนามัย กินร้อน ใช้ช้อนส่วนตัวส่วนตัว เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ทำงานจากบ้าน หลีกเลี่ยงการเดินทาง และหลีกเลี่ยงการอยู่ ในที่แออัด ตลอดจนการตรวจเช็ค สังเกตอาการตนเอง และการใช้เทคโนโลยี เพื่อติดตามผู้สัมผัส รวมทั้งค้นหา ผู้ป่วยเชิงรุก ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุมโรค เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ซึ่งมาตรการเหล่านี้ เป็นมาตรการสำคัญที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกว่าวัคซีนจะแพร่หลาย และได้ผลดีทั่วโลก

เมื่อมีการระบาดระลอกใหม่ ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ยังคงให้ปฏิบัติการตามแนวทางควบคุมโรคในระยะแรก แต่ได้ยกระดับการควบคุมโรคตามมาตรา 9 ของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 17) ได้ยกระดับการควบคุมสุขภาพส่วนบุคคลและการกักตัวอย่างเคร่งครัด รวมทั้งยกระดับพื้นที่ควบคุมสูงสุดที่จำเป็นต้องมีมาตรการเข้มงวดอย่างยิ่ง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง ตรัง จันทบุรี และ

สมุทรสาคร ซึ่งบุคคลที่จะออกจากพื้นที่ต้องแสดงบัตรประชาชน หรือบัตรอื่น ๆ ควบคู่กับเอกสารรับรอง ความจำเป็นที่ต้องออกจากพื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ออกให้ และให้ปราบปรามเข้มงวดผู้กระทำความผิดอันเป็นเหตุให้เกิด การระบาด โดยผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ จังหวัดปลายทางของผู้เดินทางจากพื้นที่ควบคุมโรคสูงสุดมีมาตรการกักตัว และมาตรการสาธารณสุขอื่น ๆ ที่คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนั้น ๆ เห็นชอบ เข้มงวดแตกต่างกันไปตามสถานการณ์โรค ของจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งผู้เดินทางต้องตรวจสอบทำความเข้าใจล่วงหน้า

ประเทศไทย วางแผนจะฉีดวัคซีนให้คนไทยร้อยละ 50 โดยได้จองวัคซีนจากบริษัทแอสตราเซนเนกา (AstraZeneca) (เก็บที่ 2-8 องศาเซลเซียส) ทำสัญญา 26 ล้านโดส สำหรับประชาชน 13 ล้านคน โดยบริษัทสยามไบโอไซเอนซ์ประเทศไทย (Siam Bioscience) จะร่วมการผลิต ซึ่งมีกำลังการผลิตได้เดือนละ 15-20 ล้านโดส จึงไม่น่าเป็นกังวลในการมีวัคซีนฉีดให้กับประชาชนไทยตามเป้าหมาย และคาดว่าจะปลายเดือน พฤษภาคม 2564 น่าจะฉีดให้กับคนไทยได้อีกร้อยละ 20 โดยเจรจาร่วมกับโคแวกซ์ (COVAX) และ อีกร้อยละ 10 ทำข้อตกลงกับบริษัทที่คิดว่ามีโอกาสผลิตวัคซีนสำเร็จ นอกจากนี้บริษัทซิโนแวค ไบโอเทค (Sinovac Biotech) จะนำวัคซีน 2 ล้านโดสเข้ามาในไทย โดยแบ่งเป็น 2 แสนโดส ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2564 จำนวน 8 แสนโดส ปลายเดือนมีนาคมและปลายเดือนเมษายน อีกจำนวน 1 ล้านโดส ซึ่งการให้วัคซีน จะให้ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งในประเทศไทย จะให้ในผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปีก่อน ประมาณ 9 ล้านคน ต่อด้วยผู้ที่เสี่ยงกับการติดเชื้อ ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ที่เป็นด่านหน้า และผู้ที่ ทำงานกับผู้ป่วยโควิด 19 ส่วนการเกิดภูมิคุ้มกันหมู่เมื่อมีผู้ได้รับวัคซีน ร้อยละ 70-80 ขึ้นไป (ประมาณ 45 ล้านคน) ต้องอาศัยเวลาระยะหนึ่งในการจัดสรร สั่งซื้อรวมทั้งผลิตเอง ตลอดจนการกระจายและการฉีดด้วย

จากข้างต้นจึงเห็นได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะบางช่วงอาจจะสามารถยับยั้งการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดีก็ตาม แต่สถานการณ์ก็ไม่ได้หยุดลงอย่างสิ้นเชิงการแพร่ระบาดยังเกิดขึ้นอีกตลอดทั้งปี พ.ศ. 2563-2564 จากศูนย์กลางและสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทยอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องที่รัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจรัฐจะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโควิด-19

จากความหมายของผู้นำทางการเมืองที่ได้กล่าวข้างต้นของบทความฉบับนี้หมายความว่าถึงกลุ่มผู้นำทางการเมืองที่มีได้หมายถึงรัฐบาลเพียงกลุ่มเดียวแต่ยังคงหมายถึงนักการเมืองทุกฝ่ายทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรของภาครัฐในส่วนต่าง ๆ ด้วยซึ่งเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐ

ยุคโควิด-19 หรือที่เรียกว่าเป็นยุคแห่งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อกิจกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั่วโลก หน้าที่

หลัก ๆ คือรัฐต้องเข้ามาวางนโยบายหรือวางมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหา เนื่องจากรัฐเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในประเทศให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากโรคระบาด และบุคคลากรที่สำคัญคือผู้นำทางการเมืองที่เข้าไปใช้อำนาจรัฐที่ต้องดำเนินการในการแก้ไขปัญหาจะต้องมีคุณลักษณะภาวะความเป็นผู้นำหรือมีความเป็นผู้นำ (Leadership) ในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่อปัญหาที่กำลังลุกลามและรุนแรงทั้งจากสถานการณ์ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สำหรับในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโควิด-19 หรือยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งได้วิเคราะห์จากแนวคิดที่เสนอมาช่างต้นดังต่อไปนี้

1. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีพลังกายและพลังจิตที่เข้มแข็ง กล่าวคือ วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขณะนี้กำลังขยายตัวและรุนแรงขึ้นทุกขณะ ความเครียดของประชาชนภายในประเทศสูงขึ้นจากผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจที่ประสบปัญหาจนนำไปสู่ปัญหารายได้ภายในครัวเรือนของแรงงานจำนวนมาก ปัญหาเหล่านี้จึงมีความคาดหวังจากสังคมให้ผู้มีอำนาจรัฐดำเนินการแก้ไข แรงกดดันต่าง ๆ เหล่านี้จึงมุ่งมาที่กลุ่มผู้นำทางการเมืองทุก ๆ ระดับ ทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่เลื่อนไหลที่อย่างเสรีภายในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย การนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จึงสามารถทำได้อย่างเสรีภายใต้กฎหมายกำหนด จึงทำให้มีทั้งข้อมูลที่เป็นความจริงและเป็นความเท็จจากผู้นำเสนอ ทั้งสนับสนุนและตรวจสอบการบริหารงานของผู้นำทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีกำลังกายและกำลังจิตในการรองรับแรงกดดันทั้งหลายที่เข้ามาอย่างมีสติ โดยใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน และจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน สามารถจัดการกับอารมณ์ ความเครียดที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสื่อสารข้อความไปสู่สาธารณะ ผู้นำจะต้องมีความอดทนยิ่งขึ้นต้องมีสติยับยั้งใจไม่สื่อข้อความที่ปนด้วยอารมณ์ความรู้สึก รู้จักใช้ช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมจะส่งผลที่ดีต่อภาพลักษณ์ของผู้นำทางการเมืองและสามารถสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติได้

2. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้รู้จุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำประเทศ กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในมิติต่าง ๆ ทั้งลักษณะของปัญหา สาเหตุของปัญหา การแก้ไขปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนต้องรู้และเข้าใจว่าจุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำไปประเทศออกไปจากวิกฤตการณ์ของโรคระบาดในครั้งนี้ได้อย่างไร

ทั้งนี้ การทำความเข้าใจดังกล่าวผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจกับปัญหา อาจโดยวิธีการระดมความคิดเห็น การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในช่องทางต่าง ๆ

ซึ่งหากผู้นำทางการเมืองเป็นผู้มีจิตใจเปิดกว้างยอมทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำประเทศในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างมีเหตุผล

3. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้น (enthusiasm) กล่าวคือ เมื่อผู้นำทางการเมืองได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและแนวทางของประเทศในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ มีความท้าทายกับงานที่ทำ มีความสุขกับความสำเร็จในการสกัดการแพร่ระบาดของโรค ทำทนายทนายต่อความสำเร็จที่จะลดยอดผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตในแต่ละวัน หาวิธีการหรือมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ โดยมีเป้าหมายเพื่อความปลอดภัยจากโรคระบาดของประชาชน ที่สำคัญจะต้องไม่สิ้นหวัง เฉื่อยชา กับปัญหาที่เกิดขึ้น

4. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Human Relation Skill) มีความเป็นมิตรและมีความรัก กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองต้องเข้าใจว่าในสถานการณ์และปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปัจจุบันค่อนข้างรุนแรงและซับซ้อน สถิติผู้ติดเชื้อ และผู้เสียชีวิต ตลอดจนผู้เสียชีวิต มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ มิติ ทั้งบุคลากรทางการแพทย์ สาธารณะสุข การปกครอง ทหาร ตำรวจ พลเรือน ศาสนา เอกชน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เต็มกำลังทั้งกำลังกายกำลังใจ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตปกติของบุคลากรเหล่านั้นทั้งด้านชีวิตส่วนตัวและครอบครัว

ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานฝ่ายต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมให้ความใส่ใจ มีความเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจ ให้ความเป็นมิตร ความรัก รู้จักบำรุงขวัญและกำลังใจของบุคลากรเหล่านั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ให้เกิดความรู้สึกปฏิบัติงานอย่างโดดเดี่ยว และสิ้นหวัง นอกจากนี้ สิ่งทีกล่าวมาแล้วผู้นำทางการเมืองจะต้องกระทำต่อประชาชนด้วยเช่นกัน

5. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกความน่าเชื่อถือ (integrity) หรือมีลักษณะความเป็นผู้นำ กล่าวคือ ในสถานการณ์และปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปัจจุบันผู้นำทางการเมืองจะต้องสร้างความไว้วางใจให้แก่บุคลากรและแก่ประชาชน

ดังนั้น ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องทำให้สำเร็จ และต้องทำให้คนในประเทศเชื่อมั่นว่ากลุ่มผู้นำทางการเมืองสามารถเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้ มีความสามัคคีกัน ในการแก้ไขปัญหา ไม่ทำให้ประชาชนเห็นว่าผู้นำทางการเมืองไม่จริงใจ แม้นในสถานการณ์วิกฤตยังแบ่งเป็นฝ่ายขัดแย้งกันเอง เพื่อช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ในหมู่ผู้นำทางการเมืองเอง ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาต้องอาศัยบุคลิกความน่าเชื่อถือและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำทางการเมืองทุกกลุ่ม ทุกระดับ

6. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักนิติธรรม กล่าวคือ ผู้ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งทางสุขภาพกาย/ใจ การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และอื่น ๆ และอาจนำมาซึ่งความสูญเสียชีวิตของผู้ติดเชื้อ ในระดับชาติเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เกิดความตึงเครียดของภาคส่วนต่าง ๆ สถานการณ์เช่นนี้ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความกล้าตัดสินใจในการดำเนินการอย่างใด ให้ทันเวลาในการแก้ไขปัญหาบนหลักการแห่งการเคารพกฎหมายและเคารพประชาชน

ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาได้รับการแก้ไขหรือทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความเด็ดขาด กล้าหาญในการตัดสินใจในการประกาศมาตรการต่าง ๆ ทั้งการยับยั้งการแพร่เชื้อ การป้องกันการแพร่เชื้อ และใช้วัคซีน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤตนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจด้วยเหตุผล มีข้อมูลรอบด้าน มีวิจรรย์ญาณ และที่สำคัญต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องตามกฎหมาย เพราะการตัดสินใจหรือการไม่ตัดสินใจหรือประวิงการตัดสินใจย่อมส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติและประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

7. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีสมรรถนะ (Competency) มีความรู้ ความสามารถ และต้องสามารถใช้คนที่มีความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาร่วมทีมในการทำงาน กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองย่อมเป็นผู้มีอำนาจรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และย่อมเป็นผู้ที่ประชาชนมีความคาดหวังในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดีกว่าประชาชนทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสถานการณ์ระบาดของโรค หรือไม่ก็ต้องสามารถที่จะดึงดูบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโรคระบาด ทั้งทางการแพทย์ สาธารณะสุข กฎหมาย รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และอื่น ๆ เนื่องจาก นโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล ลักษณะของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การแพร่ระบาดของโรค แนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดและการติดเชื้อ การดูแลผู้ติดเชื้อ การจัดการผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ การแก้ไขผลกระทบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความรู้และสามารถประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ได้ และแม้ว่าผู้นำทางการเมืองจะไม่ได้มีความรู้โดยตรงแต่ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหาองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้นและดึงผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ มาร่วมทีมเพื่อจะได้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบคำถามประชาชนได้อย่างมั่นใจ ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้นำทางการเมืองด้วย

8. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นครูที่ดี กล่าวคือ จากที่ได้กล่าวมาในข้อที่ 7 และข้ออื่น ๆ ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นครูที่ดีที่สามารถอธิบายองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างมี

ประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนในระบบการสื่อสารอย่างเสรีจึงทำให้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวนมากในกระแสสังคม และอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดเคลื่อนในการปฏิบัติงานของบุคลากร และประชาชนทั่วไป

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารและการมอบหมายงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สังคมมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามแนวนโยบายของรัฐในการแก้ไขการแพร่ระบาดของโรค

9. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น กล่าวคือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่รุนแรงและซับซ้อนมีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของประเทศในทุก ๆ มิติ อาจนำมาซึ่งความเครียดในการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจตกต่ำ อ่อนล้า สิ้นหวัง รู้สึกโดดเดี่ยว ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไป

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องบำรุงขวัญและกำลังใจด้านวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศ รู้จักใช้ช่องทางในการสื่อสาร และเลือกสารที่เหมาะสมในการสื่อสารออกไปสู่สาธารณชน ที่สำคัญบุคลากรทางการแพทย์ที่มีบทบาท หน้าที่โดยตรงกับสถานการณ์การแพร่ระบาดต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างหนัก ผู้นำทางการเมืองจะต้องศรัทธาและความเชื่อมั่น ให้กำลังใจให้บุคลากรเหล่านั้นเห็นถึงคุณค่าของงาน คุณค่าของตนเอง

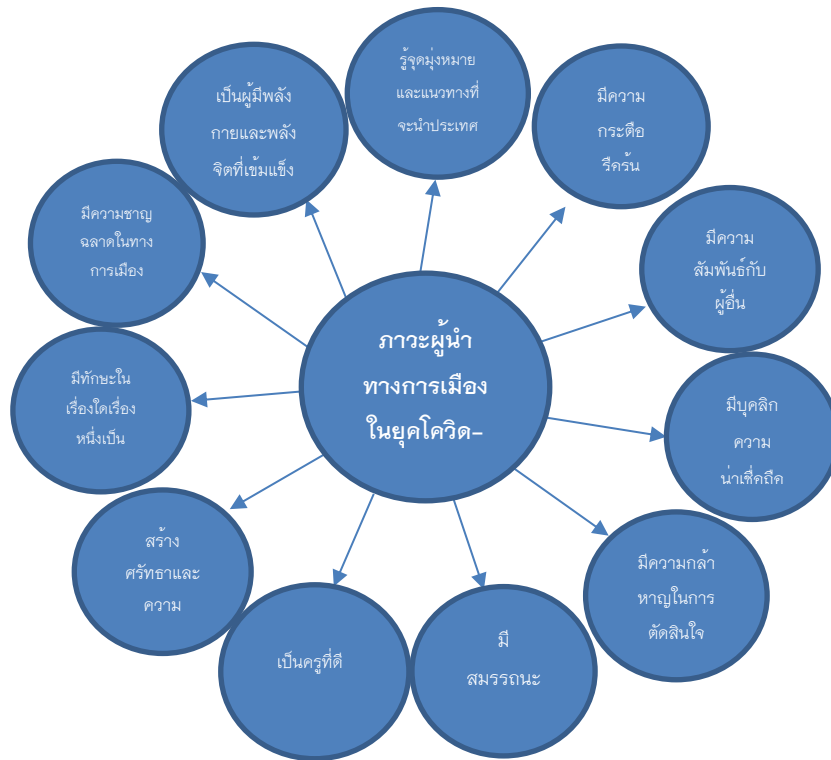
10. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ (technical skill) กล่าวได้ว่าแม้ผู้นำทางการเมืองจะไม่มีเชี่ยวชาญในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในทุก ๆ มิติ

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องพัฒนาค้นให้เป็นผู้มีทักษะใดทักษะหนึ่งเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถนำทักษะนั้นมาใช้ประโยชน์เมื่อต้องตัดสินใจดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาบางกรณีอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับทักษะพิเศษที่ผู้นำทางการเมืองผู้นั้นมีย่อมจะทำให้การตัดสินใจดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

11. ผู้นำทางการเมืองต้องมีความชาญฉลาดในทางการเมือง (political acumen) เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับผลประโยชน์ของบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความฉลาดในการประสานผลประโยชน์และสามารถระดมพลังความสามารถจากกลุ่มเหล่านั้นมาร่วมแก้ไขปัญหาได้

ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจะต้องวิเคราะห์ถึงความซับซ้อนทางการเมืองภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งความเกี่ยวข้องกับบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม แล้วประสานผลประโยชน์ให้ลงตัว จัดการความขัดแย้งให้เหมาะสม และระดมพลังจากส่วนต่าง ๆ มาร่วมแก้ไขปัญหา รู้จักวางผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ทั้งทางการแพทย์ การระบอบ

เศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนสรุปภาวะผู้นำทางการเมืองในยุคโควิด-19 จากที่ได้ทบทวนและวิเคราะห์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำทางการเมืองในยุคโควิด-19

ที่มา: ไชยะ เทพา (2564)

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำทางการเมืองที่จะต้องกำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารประเทศไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ที่จะต้องบริหารงานภายใต้สถานการณ์วิกฤติ มีเงื่อนไขทางการเมืองที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างกว้างขวาง ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองที่สูงเพื่อให้สามารถนำพาประเทศรอดพ้นจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาวะผู้นำทางการเมืองที่จะต้องดีตั้งแต่ผู้มีพลังกายและพลังจิตที่เข้มแข็งจะต้องอดทนต่อแรงกดดันต่าง ๆ ที่เข้ามาจะต้องรู้จุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำประเทศออกจากสถานการณ์นี้อย่างชัดเจน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความแข็งขัน สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง สร้างสมรรถนะ และหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเป็นครูที่ดีในการถ่ายทอดความรู้และแนวทางต่าง ๆ แก่ผู้เกี่ยวข้องได้ มีความกล้าหาญในตัดสินใจ และที่สำคัญผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ฉลาดทาง

การเมืองสามารถเข้าใจทิศทางทางการเมืองได้อย่างแท้จริงและกำหนดการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงภาวะความเป็นผู้นำที่ผู้นำทางการเมืองพึงมี ซึ่งอาจจะไม่สามารถนำเสนอได้ครบทุกมิติ แต่ได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งผู้นำทางการเมืองต้องมีภาวะความเป็นผู้นำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาอย่างรุนแรง ผู้นำทางการเมืองจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ประชาชนให้ความคาดหวังว่าจะสามารถนำพาประเทศชาติให้รอดพ้นจากปัญหาครั้งนี้ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ประเทศไทยภายใต้ยุคโควิด-19 หรือยุคแห่งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่สังคมไทยเผชิญมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2564 ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นำมาซึ่งปัญหาที่สืบเนื่องในมิติต่าง ๆ อย่างหลากหลาย กลุ่มผู้นำทางการเมืองจึงเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการนำแนวทางและนโยบายมาปฏิบัติ ดังนั้น กลุ่มผู้นำทางการเมืองจึงต้องเป็นผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำสูงในการนำพาประเทศฝ่าวิกฤตในครั้งนี้ ซึ่งคุณลักษณะหรือภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงมีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ เป็นผู้มีพลังกายและพลังจิตที่เข้มแข็ง รู้จุดมุ่งหมายและแนวทางที่จะนำประเทศ มีความกระตือรือร้น (enthusiasm) มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Human Relation Skill) ความเป็นมิตรและมีความรัก มีบุคลิกความน่าเชื่อถือ (integrity) หรือมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีสมรรถนะ (Competency) เป็นครูที่ดี สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น มีทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ (technical skill) มีความชาญฉลาดในทางการเมือง (political acumen) และอาจต้องมีภาวะผู้นำอื่น ๆ ที่จำเป็นและไม่ได้กล่าวถึงในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรคติดต่อระหว่างประเทศ กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. (2564). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุขและปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2//files/1.pdf>

ไชยะ เทพา. (2557). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้น ทางรัฐศาสตร์*. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2550). *เส้นทางผู้นำการเมือง*. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
พระพรหมคุณาภรณ์. (2548). *รัฐศาสตร์และจริยธรรมนักการเมืองแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธ
ธรรม.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2550). *ความเป็นผู้นำทางการเมือง*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2564, จาก

<https://mgronline.com/daily/detail/9500000029811>

สุเทพ พงศ์ศิริวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1889) จำกัด.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). *ภาวะผู้นำในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร
การศึกษา*. หน่วยที่ 5-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อนันต์ บุญสนอง. (2553). *ภาวะผู้นำในการบริหารสู่ความสำเร็จในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการ
เชิงกลยุทธ์ในภาครัฐกิจ*. หน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.